

SZABOLCS.

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Kiadó-tulajdonos: a „szabolcsmegyei lapkiadó-társulat.”

Előfizetési árak:

Egész évre	4 frt.
Félévre	2 frt.
Negyedévre	1 frt.

Szerkesztői iroda, hová a lap szellemi részét tárgyzó küldemények intézendők: **Szt. Mihályi utca Sütő-ház.**

Bérmertelen levelek csak ismert kezektől fogadhatók el.
A kéziratok nem adtnak vissza.

Kiadó-hivatal.

Hossz az előfizetési pénzek, a lapra szánt hirdetések és felszámolások küldendők: **Nagyter 136. sz. a.**

Hirdetési díjak:

Minden 5 hasábon petti-sor egyszeri hirdetésnél 5 kr. többszörinél 4 kr.

Terjedelmes hirdetések többszöri beiktatása, kedvezőbb feltételek alatt eszközölhető.

Minden egyes beiktatás után kincstári illeték 30 kr.

A nyílt-térben minden három hasábon garmond-sor díja 20 kr.

Az előfizetők, a hirdetések megszüntetésénél, 20%-nyi kedvezményben részesülnek.

Emeljük a munkás-osztályt.

(L.) Állami és társadalmi életünkben nincs meg a kellő, a megkívántató egyensúly; enélkül pedig nem létezhetik nyugodtság a kedélyekben, vagyis nincs általános megelégedés.

Mérhetlen tenger azon okok összessége, melyek a társadalmi megelégedést, mondhatnám boldogságot akadályozzák. Mellőzve ez uttal azoknak nagyszámát, csak egyről szövel, mely benőnk sok oldalról, mondhatni közvetlen érdekel, s ez: a munkás-osztály alantisa vagy helyesebben szólva, alástilyedése és pedig leginkább erkölcsi és szellemi tekintetben.

Kell-e feltárnom a tisztelt olvasók előtt azon szomorú képet, mely etekintetben különösen hazánkban szemeknél élte?

A földműves ügy, mint az iparos, kézműves-osztály, tisztelet a kivételnek, annyira alástilyedett állapotban van, hogy az emberszerető szív valóban szánakozva olvadozott föllette. A minden jobb érzést méltán fellázító beszédek s tettek, melyek közöttük napirenden vannak, mutatják mily sok százados bűnököt s mulasztásokat tetéz közöttük korunk ferde műveltségi iránya, emellett kilevén belőlük aludva a szellemi fejlődés utáni nemesebb vágy: maga az ipar és mesterség is pang és igen nehezen haladhat, emelkedhetik. Pedig hazai állapotainkat tekintve, ebben is nagyon hátravagyunk maradván.

Mi a mi építészeti példál a külföldi viszonyitva? Mit látunk hazánkban valami emberi kez-alkotta nagyot, ami a kedélyt emelné és nemeseníté? Eltűdva egy pár mohos omladék várat a sziklák tetején, nem igen sokat.

Ne ringassuk magunkat azon kedvező véleményben, hogy vannak az újabb korból nekünk is fényes palotáink; mert ha szépek is azok: de nem önálló irány termékei.

Nem czódom itt a viszonyitgatás, s azt hiszem, hogy fölösleges okokat hordanom fel annak bebizonyítására, hogy a munkás-osztály távol van azon műveltségi foktól, melyet okvetlen el kellene foglalnia, hogyha magasztos hivatását híven betölteni akarná; valamint afelől is meg vagyok győződve, hogy minden jobb szív és elme lelkéből ohajtja a munkás-osztály emelésének szükségességét.

Midőn én e kérdéssel foglalkozom, távol van tőlem, hogy én őket, valamely köznap értelemben vett kiváltságos osztály sorsosaivá akarnám tenni; mert hiszen én a munkát, a becsületet, a lelkiismeretes munkát minden ősoktól öröklött s pusztán az ősok érdemétől deducált méltóságnál, rangnál feljebbvalónak tekintem. Más oldalról azt sem akarom, hogy ők mindenáron azon igyekezzenek s azért fejleszszék lelki tehetségeiket, hogy az által magas állam-, vagy társadalmi hivatalokat szerezzenek; mert hiszen Channing Ellesy Vilmos szavai szerént: „A hivatal nem méltóság! A

lelgszelejtesebb emberek, mivel mincse bennük semmi elvűhős, de nagy mérvben meg van a változó vélemények iránti szolgálalkúség, folyvást hivatalban találhatók.”

Van-e továbbá megvetendőbb annál, midőn az értetlen emberek politicával foglalkoznak?

Nem mondom, hogy nem szükséges egy értelmes iparosra nézve az, hogy hazájának helyzetét ismerje; de hogy avatatlannul akarják lebonyolítani a politikának ezerbogu szálat olyanok, akiknek más hivatás van kimérve: ha nem beszántó is, legalább nevésségek.

Mindezek tehát nem tartoznak a munkás-osztály emeléséhez; sőt voltaképen ferde irányt adnak annak.

A munkás-osztály emelésére nézve leg-hathatósabb emeltyű a szellemi fejlesztés. Az emberi lénynek egyetlen emelése van, és ez: a lélek emelése. Ide vonatkozólag ismét Channing szavait kell idéznem.

„Az anyag a szellemért, a test a lélekért teremtett. A lélek ezéja ennek a husból és csontból, idegekből és izmokból álló élő organismusnak; és e csodálatraméltó teremtés nem csupán a test táplálására és ruházására teremtett; hanem mindenekelőtt avégre, hogy fölebrezsse, táplálja és emelje a lelket; hogy legyen az értelem iskolája, a gondolkodás és képzelődés dajkája, a cselekvő erők mezeje s a társadalmi egyesülés kapcsa.”

Miálta válthatik pedig azzá? E czéla minő intézkedések szükségeltetnek? Ez az, amit jövőre elmondok.

(Folyt. köv.)

KÖZÜGYEK.

Szabolcsmege rendkívüli bizottmányi gyűlésből.

N.-Kálló októberhó 14. 1873.

Tárgysorozat:

1. A kolerajárvány folytán közsegélyt igénylő vagyonatlan árva iránti gondoskodás.
2. A folyó évi rosztermés s egyéb csapások következtében tenyegető inség körüli előgondoskodás.
3. A megyei közkorház megnyitását tárgyzó intézkedés.
4. A nagykállói magy. kir. reáldanoda alapítására alakított iskolaküldöttség kérelmi emlék irata.

A koleraárvaik érdekében eddig tett alispáni intézkedés általános helyesséssel fogadtatván, a hatósági közegok az árva pontos őssezerésének tovább folytatására utasítottak vilagos kitétellel annak, hogy melyik közsegély hány árva képes maga eltartani s jövőjéről gondoskodni?

A rosztermés és egyéb csapások következtében fenyegető inség enyhítése czéljából határozott, hogy a tokaj-kolozsvári ut kitépítésé iránt keresetsek meg az illető miniszterium; ugyszintén lépések teendők az iránt, hogy a tiszaszabályozásnál munka eszközöltessek a népek.

Azt kérdjük e határozatnál, hát gondoskodás-e ez? Van-e ezáltal segítve a bajon? Nem inkább az iránt kellett volna felírni a kormányhoz, hogy a termelők eladásra szánt gabonájuk egyrészt vásárolja

be vagy ferde rendelkezés alá a kormány? Nem ez-szerűbb lett volna-e, magtárakat állítani; felírni a kormányhoz az adóvégrehajtás megszüntetése iránt? Bizonytal ezt kellett volna tennie a bizottmánynak, ha a bajon segíteni kívánt. Gyors és gyökeres intézkedésre, orvosságra van itt szükség, nem pedig oly követítetere, amelyet az időjárás egymaga képes beállítani s az egész munkaszerezési művelet megemésíteni.

A megyei közkorház létesítésével megbízott küldöttség jelentése előterjesztetván, határozott:

Az eljáró küldöttség azon intézkedése, hogy az építkezés közben szükségesek felismert pótléteket, a közgyűlés utólagos jóváhagyása reményében fogantatott, a kifejtett indokoknál fogva, jóvá hagyatik s a küldöttségnek a korház létesítése körüli működéséről elismerés nyílvánlatik. A szintén betervezett korházi szabályzat tervezete elfogadtatván, a m. kir. belügyminiszteriumhoz bemutatni rendeltetik. A korházi tisztviselők létszáma és fizetése következőleg állapították meg: igazgató főorvos 1200 frt., segédorvos 800 frt., — gondnok 800 frt., két férfi, két nő ápoló, két ör összesen 432 frt fizetéssel. A korházi választmány tagjaiul, mely a kormányhatóság nevében a felügyeleti jogot gyakorolja, közfelkiáltással megválasztottak: dr. Bluer Miklós, gr. Degenfeld Imre, Gecsey Károly, Gyöngyössy Sámuel, Kállay András, Kállay Ottó, Karczab András, Kauszay Károly, Liptay Károly, Nagy János, Szoboszlaj József és Zoltán János. Megbízották a választmány, hogy az igazgató főorvos és segédorvosnak meghívása iránt, a novemberhó közgyűlés elé javaslatot terjesszen; a gondnok megválasztását kellő időben eszközölje s általában jmindazon szükséges előintézkedéseket megtegye, amelyek a korháznak a jövő 1874-ik évi januárhó 1-vel leendő megnyitását biztosítják.

Olvasottak a nagy-kállói kir. reáldanoda alapítására alakult iskola bizottóság megkeresése, melyben a nagy-kállói kir. reáldanodának főreáldanodává emelése tárgyában, a vallás és közoktatási miniszteriumhoz intézett emlékiratát bemutatják, s annak felterjesztését kéri.

Hazaifüi örömmézzel kíséri a megye közönsége a nagy-kállói kir. reáldanoda alapítására alakult iskola bizottóságot azon téren, melyen a kezdeményezése folytán létesült nagy-kállói kir. reáldanodának főreáldanodává emeltesét eszközölni, eként a tudományos képezést és az által a haza és közvetlenül a megye felvirágzását előmozdítani törekszik. Az újabb kori történelem tanúsítja, miszerént az az idő, midőn egy ország hatalma azon határig terjedett, ameddig győztes fegyverét körül hordozá, leáldozott s korunkban a nemzeti nagyság aszerint ismertetik el, a mily széles körben képes valamely állam tudományos fejlettségét s ennek vívmányait terjeszteni. Fájó szívvel kell beismernünk, miszerént hazánk, mely mint a keresztényen dikovalt végerőde, e hivatásának betöltésében százkodan át legjobb erőt a harcz terében áldozni kényszerült, tudományos fejlődésében Európa nyugati államait el nem érheti.

Pedig a nemzet, mely e téren idegen erőkre utalva van; miként főleg közlekedési s gyáriparkunk körében sajnosan észleljük, valóban önálló s más nemzetektől független nem lehet. E meggyőződéstől vezéreltetve szent kötelességét teljesíti e megye közönsége, midőn az iskola bizottóság azon kérelmet, hogy a nagy-kállói királyi reáldanoda teljes rendszerű főreáldanodává emeltessek, s eköz ezen 115 □ mértföld területen fekvő s 165584 lakossal bíró s az országos iskola-ügy költségeihez adója arányában jelentékeny összeggel járuló törvényhatóság területén egy, mindeddig nélkülözött közep tanoda létesitessék, saját legbensőbb hájának kifejezésével is támogatni s a vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszternek, mint a hazai tudományosság legfőbb örökének, méltányol figyelmébe ajánlani elhatározza.

A felszabolcsi ref. egyházmegye népoktatás-ügye.

Azon időt éljük ma már, midőn a népek és nemzetek élete és jövede azok műveltségétől van feltételezve. Egy nemzet jövőjének, életrevalóságának legbiztosabb mérlege az, hogy a közműveltség mily mérvben van elterjedve, s hogy a népoktatás ügye iránti érdeklődés mennyire lett általánossá? Ha tehát azt akarjuk, hogy mi, mint magyar nemzet megálljunk helyünkben, akkor mindenképpen fel kell tennünk a műveltség kérdését az iskolák terjesztésénél is fontosabbnak. S minthogy a nemzet-tesztet az u. n. közműveltség képviseli: ennek a közműveltségnek elterjedésére, oktatására kell fő-főszálynak tekintnünk, különösen jelenlegi elmaradott helyzetünkben.

Ime t. olvasó, ily elvek, ily nézetek vezérlelnek engem. De azt hiszem, hogy ez elvek a lapok művelt olvasó közönségével is közelebb; mert hiszen ez sarkigazságok a világ fejlődése, előhaladásából mindennap olvashatók. S azon hit, sőt többet mondok, azon meggyőződés éi keblemben, hogy csak ama világhaladásnak érzelmű emberek fogják kicsinytani felszabolcsomat, kik előtt e haza függetlensége, vagy szolgasága, nemzetünk élete, vagy halála közönyös dolog. De az is hitem, hogy ilyen a „Szabolcs” olvasói közt nem található.

Ez a hit és meggyőződés bátorít ma arra, hogy a népevelésről a közoktatásról s a műveltségterjesztő közegéről, az iskolákról ha szerit tehetem szóljak. Ezért ragadok meg minden előjövő alkalmat, mely megynékben tárgyaimra vonatkozó előadja magát. Ezért tettem ismertetésem tárgyává a Kozma József esperes ur által, a felszabolcsi ref. egyházmegyében létező népoktatási állapotokról készített kimutatást is.

Nem kevesebbről van szó e kimutatás ismertetésénél, mint 93 hitközségben a népevelés ügyének állapotáról, az ezt előmozdító intézkedések, rendeletek foganatosításáról s a közműveltség terjedése és akadályairól. Midőn pedig egy megye 151 községe közül, 93-ról foly a beszéd, úgy hiszem e a figyelmet igen megérdemli.

Még egy körülményt kell felemlítenem, amely nem egyenesen ugyan, de közvetve szorosan ez ügyre vonatkozik; ismertetésem főtárgyát, a felszabolcsi népoktatási nevelés-ügyet érdekli. Emelkeztem ugyanis a t. olvasót arra, hogy midőn ez év elején, ugyancsak ezen lap hasábján, jelen cikkben már sokszor nevezett ügy érdekében, elég bator választ szenteltem: akkor két dolgot sürgettem különösen. Az egyik az volt, hogy: szerveztessék egyházmegyénkben egy oly testület, mely kizárólag csak az egyházmegyei iskolágy intézésével foglalkozzék. Másik volt: egy statisztikai táblázat készítésének sürgetése.

Amaz előbbre nézve a f. évi mart. 25 s több napjain K-Várdán tartott egyházmegyei gyűlés jegyzőkönyvének 98. számú határozatával: „Esperes ur felhívatik, hogy a közelebbi gyűlésre, az egyházmegye, népoktatási választmányi elnökeire adandó szavazásra körlevél által az egyházakat szólítsa fel!”

A közelebbi gyűlés (Nyíregyháza 1873. jún. 11) jegyzőkönyvének 66 pontja pedig hivatkozva az 1860-évi márcz. hóban Nyír-Bátorban tartott gyűlés j. k. 8. pontjára azt tartja, hogy: az 5 tagból álló isk. választmány maga válassza elnökeit. E választás a legközelebb tartandó őszi gyűlésen leendő eszközöndő. S így lett ez egyházmegyében egy, az iskolágyügyi foglalkozó, 5 tagból álló hivatalos testület.

A másik dolog a statisztikai táblázat elkészítése, már meg is történt. E kimutatás ismertetéséhez kerítettem én ily nagy feneket; de ez az ügy állásának teljes megismerése s az olvasó tájékozása végett elkerülhetetlenül szükséges volt. Most hád következék az az ismertetés!

A „kimutatás”, a látogatási jegyzetből, körlátogatási jelentésekből s a bekért statisztikai adatokból van összeállítva. Mind megannyi különféleképpen szerkesztett forrásból. Így e nagyszámú dolgozat azon előnyödj az összállító esperes urnak, hogy a szerkesztésért a dícsőség s elismerés őt illeti, míg az adatok hitelessége s pontosságáért a felelősség a források beküldőinek, akik azonban hivatalos állásuknál fogva, e kimutatás adatainak hitelessége s alaposága igazolva van.

A „Szabolcs” tárcaja.

Értelem.

(Feketehegy szept. 28. 1873.)

Busan, mint az őszi tájkék
Mely körültem elterül,
Vagy mint omló rom, a melyen
Az enyészet képe ül:
Állok itt e kis pataknál,
Mely csorgovány szöve,
A napelszállt, rám borult az
Ősznek hívós alkonya.

Merre, merre oly kaszavga
S mért oly vigan kis patak?
Hisz! lobhata a virágok,
Kik teneked nyíltanak!
Kik nevetve ébrednek
A tavasz légy hajnalán,
S éldecs álmot álmodoztak
Hajdán vidor dalán?

Értem! értem!.. Ott maradt még
Hívéd, a kis nejelejt!..
Van okod, hogy ifjú kedved,
Vagy kacajjal tóva lejtis;
Ó adá az első esőket
Hogy eljött a kikelet,
S partodon híven bevárja
A halált, a zord telet.

A mi illeti általában e munkalapot, el lehet róla mondani, hogy hű, tisztá, világos képet mutatja a ref. népoktatási állásának a felszabolcsi e. megyében. Röviden, többnyire 3—4 sorban egy egész község iskolai ügyét elének tárja. S ez a műnek és az összállítónak nagyelőnye, illetőleg érdeme.

Általános hiány az egészben az, hogy az estvési és ismétlő iskolákról csak kevés helyen van említés, legtöbb helyt azonban ezekről szó sincs. Pedig, ha az estvési és ismétlő iskolák becsét és nagy horderejét megmondjuk, az ezekről való hallgatást nagy hiányosság kell tartanunk. Ezen estvési és ismétlő iskolák fontossága e lapok hasábján is eléggé meg volt már más ízben beszélt; magam is irtam e tárgyról a mult év utóján; ezzel tehát nem is szaporítom a szót.

Ismertetésem általános részéhez adom még azon megjegyzést, hogy a községek nevei a b c' rendben vannak összeírva. Most már áttérlek a részletezésre.

Miután a község nevé megemlítet, nyomban utána következék, hogy:

a) külsőleg az iskola elég száraz helyen épült, elég tágas, egészséges, világos-e? és

b) belsőleg ki van-e deszkázva, el van-e székkel látva? az ülőhelyek alkalmasak-e? taneszközökkel fel van-e szerelve? stb. És ez így megy Á-tól V-ig minden egyes községen keresztül.

Azután meg van említve, miszerint iskola választmányi van-e a községben s teljesíti-e kötelezségeit? szorgalmaztatnak-e a szülők gyermekek iskolázatására? stb.

Most következék a tanító neve, képessége és szorgalma s hogy minőrendszert követ a tanításban, s minő a siker? Ezekkel együtt jár természetesen az elismerés, dícséret, vagy — a megrovás, kinek-kinek érdeme szerent, amint illik. Itt van megmondva egy hozzávetőlegesen, körülbelül a tanító fizetésének mennyisége is.

Majd a tanítóeszközök számanak felmutatása következik, a fi- és nő-nemen külön-külön. Hány fi, hány nő jár valóságban, s hány nem? Némely községnél, mint már írtam, meg van említve, hogy tartatik-e estvési iskola? hát az ismétlő iskolázás folyamathat van-e? Fel van-e igen helyesen tüntetve még az is: hol és mi a hiány?

Láthatja ezekből az olvasó, hogy e kimutatás a lehetőleg részletes és kimerítő. Es így igazolva van, mint fentebb mondtam, hogy ezen dolgozat hű és világos képet mutatja az iskolágy állásának a felszabolcsi egyházmegyében. Egy szóval: mondhatom, hogy aki ezen ügyvel foglalkozni szeret, nem gőz elég dícséretet mondani e kimutatás összállítójának.

A részletezésnél is van egy hibázott megjegyzésem. En hibának tartom e műben a tanítók fizetésének felemlítését így, amint itt találom. Indokolom is egyenesen állításomat.

E kimutatásban a tanítók fizetése mindenütt pénzértékre van véve; ez az, ami szerentem nem jó, nem helyes.

A fizetés ugyanis áll: föld, keresetes élet, szemes élet, gabna, tengeti, pénz, csirke s más czikkékből. Hogy csak többet ne említek: a föld, fa, széna, szalma becse és értéke megynékben is a vidékek között különböző; ennél fogva ugyanannyi föld, fa, széna stb. nem annyit ér egyik vidéken, mint a másikon s nem is lehet annyiba számítani igazságosan.

Ezzel leginkább a változóan akarók szedik rá kevesen magukat, vagy többnek, ami kellemes, vagy kevesebbeknél találván a fizetési állapot, mint mennyinek számítva volt; ami kissé kellemetlen meglepetés. Jobb leendte, ha ez a rovat egészen kimarad. Ha pedig minden áron be kellett a tanítói fizetést is hozni, akkor legelőszérűbb lett volna közzé a díjlelvél rövid kivonatát. Így áll maradóan becslő munkalát nál, mint e kimutatás, ez sem lett volna fölösleges.

Magára a kimutatásra ennyit.
A mi már most az egyes községekben a népevelésügyi állását illeti:

Erre néz az a két mondanunk hogy néhány községet kivéve — a mai idő, kiválmalmainak nem felel meg az iskolázás. Legtöbb községben úgy látszik, hogy a művelt osztály, az értelmiség mi gondot sem fordít községében az iskolágyra; hanem odabizák a lelkes és tanítóra egészen e dolgot; azt e néhez s terhes ügyet, melylyel mai napig még az egész társada-

Hívós őszel óva fagytól
Kis virágok! felszedem;
S allakomba hordom őket
Hűnn sölva hitvesem!..
Szél, vihar zajong gyakorta,
Bánat sir a vész ölen,
Összetörve hit keresztje,
Elfölynyadva a remény!..

De bár mindent elodordjon
A vihar, mi kellemes:
Csak te légy hűn oldalammál
S kők szemeddel rám nevel!
Tarlott rétek oldalán:
Mint patak nevetve játszik
Felmossolygok dalra kelve
Széled szemed sugarán.

Lukács Ödön.

A divat.

(Csuegés.)

Nem rendelkezik ugyan szuronnyokkal, ágyakkal, s másféle félelmes eszközökkel, mégis diadalmas hirdeti: győzők, győzni fogok, győzőm kell! Megindítja a hadjáratot; szerencsére, hogy szöke s barna amazonok vannak táborában! Ki ne adná meg magát? ki ne hódolna meg az ilyen ellenségek? És győz vér nélkül. De félnek ama hatalmasságtól a papák — tárczái; az ő rémük, mely ellen annyit íremizálnak — divat. A divatlapok, mint futárjai a bekövetkező hadjáratnak, beszélőnek mindentű. Oliváltól le a termes konyha hölgyig, Párizstól le Píripöcsig.

lom sem volt képez megbirkozni, s a népleben az iskolázás iránti közöny eddíg még nem bírta legőzöni. E majon csak úgy lehet pedig leghamarabb segíteni, ha minden községben a lelkes, tanító és az értelmiség kezét fognak egymással e szent ügy előmozdítására véget.

Hazánkban, a nemzetünk történetében örökre dícső emlékü 48 ledöntöték ugyan a válsz falakat, mely a haza polgárját egymástól elkülöníté; a nemes elvetoit s odaált a közember sorába, hogy testvérjéj öi indulatát kimutassa; egyformán szabadok lettek; de... még máj sem lettek nygelők; a műveltség, az igaz, a valódi műveltséggel járó előnyök ma is elválasztják őket egymástól. Így is lesz ez mindaddig, míg az iskola, az egyenlőség megalkotásának eme nagy-szerű köhója össze nem forraszt benünket. Aki tehát hazáját és nemzetét szeret, aki amaz eszményi háromság: a szabadság, egyenlőség, testvériség megvalósulását tiszta szívből kívánja, öbújítja: annak a népevelés ügyének előmozdítását tőle telhetőleg segíteni kell.

De ez nincs így megynékben, úgy látszik az életünk levő kimutatásból. Sőt számos olyan község van, pedig bizonyosan tudom, mikép mind-ott sok értelmes úri ember lakik, — hol isk. választmány sincs. Vagy talán nem kapták volna ott meg a 1771. sz. esperesti körlevelet, mely ez ügy felvirágoztatását az egyházak elöljárói s mindenkinek egy lelkére köti? Vagy ha igen? Egyiket úgy nem merem hinni, mint nem merem a másikat állítani.

Nincs sok helyen iskolagondnok sem. A fentebb hivatkozott körlevél pedig ennek választását is rendeli. S ily rendeltség még több ezer lelket számolná város helyen is történék! Hát ki törné aztán magát ily helyeken a kényszer-iskolázás behozatalára? Senki! Vagy ott van a pap és tanító?!.. Hát igaz az? Még úgy sincs elég ellenségek az iskolázás szorgalmazása miatt; járják el maguk a gyermekeiket nem iskolázó szülöket, hogy több haragost és ellenséget szerezzenek árva fejüknék?

Ennek a boldog állapotnak aztán áldott következménye az, hogy az iskolaköteleseknek leve fines az iskolában; sőt akadt egy pár hely, hol nagyszámot tesz ki az iskolakötelesek neve s a látogatóság egy szál gyereket nem talált iskolában.

Akad továbbá olyan község is, pedig gazdag község, ahol hosszú székken, hosszú asztalok mellett ülnek a tanoncok. Egy városról pedig szöröl-szóra ez van a kimutatásban kinyomatva: „Iskolája elszomorított állapotban van.” Másik városról ez: „iskolája tartatlatalan ros.” Szomor, igazán szomorú dolog!

Tanszerek azonban jó és ros iskolában — egy pár kivétellel — vannak mindenütt s a legtöbb helyen használják is a tanító urak. De bizony van olyan iskola is, melyben meg vannak ugyan a tanszerek; hanem az illeto tanító azokat nem használja. Hevernek a tanszerek használatlanul; emésztí őket a rozsdá, szű és penész.

A 107 tanító közül 10 kitünő, kik névszerent is ki vannak emelve. A legtöbbben középserű képzettség és szorgalmuk. De van olyan tanító is, ki még most is sylabizál, midőn már a póttanfolyamok ideje is multá lett.

De van számos olyan község, hol az iskolázásra gond fordították; van iskolatánács, a gyermekek szülei szorgalmaztatnak az iskolakötelesek tanításására; ha a szükség úgy kívánja, meg is büntetettek. És ez meglátszik az eredményen úgy, mint az iskolamulasztók csekély száman. Dícséret és elismerés az ily községek elöljárói és értelmiségének!

Hátra van még, hogy a kimutatás szírent a végeredményt feltüntessen; álljon itt erre nézve a kimutatás végső pontja szöröl szóra:

„A felszabolcsi egyházmegyében az iskolakötelesek száma 4347 fi, 3999 leány; (összesen 8346 ismertető) Ezekből iskolázók 2688 fi, 2424 leány; (összesen 5412). 12 év előtt elhagyta az iskolát 458 fi, 520 leány; teljesen iskolázatlan 901 fi, 1055 leány. A felszabolcsi egyházmegyében van összesen 107 tanító, kik közül 9 külföldön voltak tanít; 2 tanító segédlelkész; 4 tanító lelkes és 3 általános. Hogy 10 kitünő tanító ki van emelve, azt már említették. Ki vannak még mutatva a leghanyagabbak is név szerent.

A böles theologok egyébaránt azt mondják, hogy a ruha czéjja csakis annyi, hogy leve magunkat az idő vizsontagságra ellen fedezzük. Szerintük még az nem baj, ha öltözékünket tetszetős alakban igyekszünk kiállítani; a baj csakis azon esetben van, ha a divat erősenyünk rovására kórrá változik. Az izléses öltözék a kevésbé szépét is kevessebbé teszi; míg a ferde divat a legszebb nőnek is levon hájból; régi igazság de kevesen követik. Divatosan és izlésesen öltözök, két egészen különlő fogalom. Nem akarok én itt szépsézetit tételeket állítani föl az öltözököséről, sem a szabóságba belekontárkodni; csak konstatalom, hogy nem mindig szép az a divat.

Voltak kik tenenn hirdették, hogy a nő úgy szép, ha öltözökösével bajjal nem rejti el, ami nagyon tágan értelmezhető fogalom; mondják hogy azon nő a legszebb, akinek idomai szoborszerűleg élénk világításban állanak. Madam Lazzai tehát ez év ajiapján egész görögösen, karjai és lábaitól derekig fölmentzett ruhában jelent meg egy ünnepélyen; valamennyi férfi szemre tapadt s tetszémoraj követő megjelenését a férfi részéről; de a nők rá rohantak s letépték róla a foszlányokat sőt rózsásan körmeiket arcától sem kímélték. Azonban mi történék? Ugyan azon nő, akik a madam képén látható emlékeket hagtak s akik öltözökösését frívol s megbortortatónak találták, harmad nap múlva épen úgy öltözökde jelentek meg! Hja! Tempora mutantur!

Pater Kijek 1684. erősen menyörgött ugyan azon nők ellen, akik templomban vagy nyilvános helyen fedetlen kebellet mernek megjeleni; de ha civileg ellelentezte is, mint illelt modestus egyházférfihoz, de azért midőn kérdőre vonták, hogy eltörölne-e a divatot? ki-

Ezek vannak 7-9es. Nem sok 107-ből; de bár ennyi sok volna! Nehány kivételével a kötelezett tantárgyak mindnyájan tanítják.

Im, ez ismertetett kimutatás szerént így áll a népevelés-ügy ezen 61,213 lelket számláló 93 hitközségén. Vagyis az iskola alanyaita gyermekeket tekintve egy, hogy a tanköteleseknek egyharmada körülbelül nem jár iskolába rendszeresen. Legelső tendó most, hogy ezek is rendszeres iskolázandók. Másik tendó — mi esperesi körvel által már megrendeltett, hogy az ismétlő iskola minden községben felállíttassék. Harmadik, hogy a kimutatásban kijelölt helyeken, összesen 16 rendszer és 7 segédintézet felállíttassék. Ez azonban aligha megtörténik állami intézkedés, illetőleg a megyei tanfelügyelő úr közbejötté nélkül.

Ennyi az, amit e kimutatás ismertetésénél elmondani jónak és szükségesnek tartottam. — Ezzel tartoztam ez ügynek, melyről a folyó éj elején elég kedvezőtlenül nyilatkoztam. De akkor a dolog úgy állott; tehát úgy kellett. Mert hiába! Olyan iskolába neveltem, melyben megtanultam, hogy csak azt mondjam, ami igaz. Hogy akkor jobbat, szebbet nem mondhattam, róla nem tehettem. Most azon szerencsés helyzetbe jutottam, mikép egy kimutatást mutathattam be és ismertettem meg az olvasó közönségnek, melyben a felsőzabolcsi ref. egyházmegyében létező népisiskola állapota szerbe-számba van véve. Igyekeztem e helyzetet felhasználni.

Es most megvölök, egvidőre, e tárgyól, az óhajtatással, hogy mire e sorok a „Szabolcs”-ban világot láthatnak e megynék minden iskolája telve legyen tankötelesekkel. Az olvasó és az érdeklét felekhez is van egy szavam.

A multikori, ez ügyben tett felszólalásomért, többen megítáztak. Nyilvánosan és a hátam megett ifjuságom, ösztönösenget an igazmondásomat hányták-vetették szemembe. Arra kérem hát most az olvasót, hogy ne kereszteljelemet fürkészsze; hanem beszédem komolyságit és alaposágit, és érveim, idokaim suját mérlegelje.

Es most — mig a megynékben létező többi felekezeti iskolai ügyhez is szólnék egy közelebbi cikkemben egy pár szót — addig Isten velünk!

Görömbei Péter.

A Tisza szabályozása.

(Különös tekintettel Felső-Szabolcsra, s némi vonatkozással a „Szabolcs” 22—23-dik számaiban ugyanez érdeken megjelent „Válasz” cikksorozatára)

VII.

Sokan a nyílt-csatorna rendszert felettébb előnyösnek tartják s az által oly eredményeket vélnék elérni, melyet egy tiltóval kiegészített csatorna nem képes nyújtani. Ez valóban csak izlés dolga; de a mellett semminem elfogadható technikai érveléssel élni nem lehet. A nyílt-csatorna rendszere előnye, vizelvezetési képesség dolgában, csak képzelti; de az valóban nem létezik.

Azt tudjuk, hogy a nyírvizek, az azok töltéssel kiegészített csatornához vezetettnek, s ezen csatorna igré it elzáratik, magasabb vízszint adnak, mint a Tisza itteni legmagasabb vízszine; miután magasabb helyekről folynak le, amiből önként követezik, hogy ha ezen csatorna elegendő tápvíz nyér felülről s vízszin-emelkedési képessége megbir a Tisza áradásának vízszin-emelkedésével, folyása folytonos marad, s az elzárás nem leend szükséges. S megfordítva, ha a csatorna vízszin-emelkedési képessége kisebb, mint a Tiszáé, ez fog abba felfolyni, ameddig a vízszin-kiengyelítés be nem követezik. Ha pedig ezen befolyást megaknarjuk szüntetni vagy gátolni, a tiltó kapuit elzárjuk s a csatorna vízszine önmagától emelkedni fog; míg a Tiszáét túlhaladva, a felnyitott tiltón ismét folyásnak indul.

Ez a tiltó-rendszer víz-vezetési képességének rövid elméletét. Két vízszin áll szemben egymással, s amelyek emelkedési képessége nagyobb, az folyását megtartja. A kérdés tehát csak az lehet, vajjon a bekövetkező Tisza árvával birna-e a nyírt csatorna víz-

szine párhuzamosan emelkedni, illetőleg valamivel magasabb vízszint adni, mely esetben a csatorna folyása folytonos lenne mindazon ideig, míg ezen viszony a két vízszin közt fenmaradna. Ha pedig ezen viszony megfordítva követezik be, a szükséges képest lebozcsátatik a tiltó kapuja, vagy nyírtva hagyatván, a vízszin kiegyenlítéshez a Tisza víze használtatik fel, mint ez a nyílt-csatornánál létezik, s a folyás létesítetik. Sőt egy oly tiltón, mely három kapuval nyílással van ellátva, ezen vízszin kiegyenlítés, legelőbb esetben, magával a csatorna vízelével is el lehet érti oly formán, hogy a kapuk közül vagy a középső s a körülményekhez képest a két szél-ő marad nyírtva csak.

Ezekből látható, hogy az ily rendszer mellett kiépített csatornát, épen úgy lehet tekinteni, mint egy nyílt-csatornát.

Vegyük fel azon esetet, ha egy nyílt-csatorna kiépítése fogadtatnék el, s vizsgáljuk meg azon helyzetet, mely ez uton bekövetkeznék.

Ezen helyzetet tökéletesen úgy tekinthetjük, mintha a tiltó kapui nyírtva volnának. Ha magasabb vízszin van a csatornában, víze befelé fog folyni a Tiszába. Bekövetkezvén a Tisza áradása, az visszahatással lesz a csatorna folyására s mindazon ideig, míg vízszin-emelkedési képessége meg bir a Tisza áradásával, folytonos leend folyása; ha pedig a Tisza folyónt nyírt vízszin emelkedési képességének sebességén; épen úgy mint a nyírt tiltónál, az foly emere fel s csakis a csatornában létre jött vízszin kiegyenlítés után fog megállni, majd ismét visszahúzódni, s bekövetkezik a csatorna vízelének folyása.

Ez oly egyszerű s világos, miként bővebb magyarázatot legkevésbé sem igényel. A folyási képesség viszonyai mindkét rendszernél tökéletesen identis, sőt kiépítésük is egy és ugyanaz; ezen elv alapján; hogy a csatorna-vonal a Tisza legmagasabb vízszin-niveaujának megfelelő töltsésekkel építtessék ki, illetőleg ezt legalább 1, lábálal urálja.

Hasonlított össze most ezen két rendszert s vizsgáljuk azokat lényegükben.

A nyílt-csatornának szabad lefolyása van a Tiszába, s vizont ennek fel a csatornába, míg a tiltó-rendszer mellett ezt tetszés szerént szabályozhatjuk.

Ezen vízszin változatokat a két vízszin emelkedése vagy apadása idézi elő. Ezt nevezhetjük vízszin-játéknak, mely nem más mint egy helyeken a lát-szolgálos folyás csalóknysága: a víz eleve leend; s mely tünemény gyakran az igazi folyással cseréltetvén fel, abból a nyílt-csatorna kiváló előnyére hamis eredmény nyertik.

Vegyük fel most azon esetet, hogy a csatorna töltése a tiszavíz magas állása mellett szakad ki; mi követezik be? A tiszavíz nyírt-ig egyformán fog kirohanni a mentesített térre s bekövetkezik a legnagyobb szerezétsétség, amely a körülményekhez képest nagyobb mérvet is ölhet. Ha tiltó rendszer mellett történik a csatorna kiépítés; nyílásait elzárva, csakis a nyírvíz kifolyását kell meggátolnunk s a vesztély el lesz hárítva, míg nyírt-csatorna-rendszer mellett mindkét, s az egyik oly hatalmas víztömzset kell megfékezniük. Vagy ennek behálvtal a mentő-híd segítségével folyamodunk? Igen de annak alkalmazása mindig sok időt igényel s szilárd kiépítése szintén nagy összegbe kerül; hogy pedig czejlának egészen megtelejlen, közvetlen a tiszai töltés mellett kell azt létesíteni; nehogy, azt fentebb alkalmazván, alsóbb szakadások alkalmával minden előnyét elvesztjük. Vagy pedig a tiszai töltéstől folytatódólagan a csatorna vonalon a mentő hídig tökéletesen biztos töltések kiépítése lesz szükséges. Mi hisszük, sőt feltételezzük, hogy ezen mentő-híd kiépítése a leghevesebb irányban hajtának végre, de még akkor sem nyújthatja az azon előnyöket, melyeket egy szilárdul épített tiltó könnyű s biztos kezelésében találunk fel, csaknem egyenlő kiadások mellett.

Hogy pedig ezen szakadások bekövetkezhetnek, azt ismerünk azon föld-talajt, melyen a csatorna-vonal végé húzódnék s hol szilárd töltések kiépítése csakis nagyobb kiadások mellett lenne elérhető, ugy ide számítván a szelek által hajtott vízhullámokat, mely különösen a csanakokat támadná erősen meg, feltételezhetjük, sőt azt számításunkból, a biztonság szempont-

ját tekintve, kihagyni; mindig egyenlő lenne az elkövetett hibával.

Ezen összehasonlítás nyomán, melyet a két rendszer lényegére tettünk, mi egész bizalommal a tiltó rendszer mellett nyilatkozunk; de eltekinthet ezt. még más előnyöket is érthetünk ki azáltal.

Miután feltételezzük, hogy ezen csatorna-vonal mentén elterülő síkföldek egy része öntözhető; vagy hogy azokat szabályosan azzá alakítani lehetne; kérdés, vajjon ezen szempontból a csatorna kiépítése milyen rendszer mellett lenne kívánatos, a melyik nyújtana több előnyt, a teljesben nyírt vagy a tiltóval korlátozható csatorna? E tekintetben is előnyösebb a tiltó-rendszer alkalmazása. A tiltót mindig úgy lehet tekinteni, mint az alsó vidék öntözésének czejléből létesített vízdázasztó árgátat, vagyis lezáratván kapui, a felülről folyó vízszint a tetszés szerént magas-ságra, amyeniben a csatornában még folyás van, emelhetjük fel, s vezetjük el az öntözésre szánt területre. Feltevelvén itt egvidejűleg, hogy a csatorna-vonalon több ilyenmő könnyűszerkezeti (miután a víznyomás tetszés szerént szabályozható) zárgátakat lehetne létesíteni s ezen az uton a csatornavonal egész hosszában még kis vízállások is öntözni.

Ezen rendszert követik Fehérmegyében a Sárrét öntözésénél, ahol a befektetett összeghez aránylag igen szép eredményeket érnek el.

Hogy ezen öntözési rendszer életbeléptetése, mely nagyobb összeg befektetését nem is igényel, itt is szép sikerrel lenne alkalmazható, nagyon valószínűnek tartjuk, sőt hogy a csatorna vízelének értékesítése jóval alább szállítandó az építkezési költségeket, azt egész biztonsággal állíthatjuk. Hogy pedig az öntözésnek melyik nem lenne legcélszerűbben alkalmazható, követező, azt csakis helyszini tanulmányozás folytán lehetne meghatározni, valamint azt, hogy az ekként nyírt vízet miként lehetne a legcélszerűbben értékesíteni, a legkevésbé % elvesztésével — csakis specialis tanulmányozás után lehet megállapítani.

A csatornának ezen kiépítése mellett, gondolkodni lehetne malmok s talán gyárak létesítéséről is? Ezen kérdést, azon adatok nyomán, melyek eddig rendelkezésre állának, eldönteni legkevésbé sem lehet, sőt e tekintetben még véleményem sem lenne azé, vajjon kivétel-e az s hasznó hajtó lenne? Ehhez azon vízmennyiség teljes ismerete kívánatik meg, mely rendelkezésünkre álljon, s mondhatjuk azon vízmennyiség meghatározása, melyre egy napokon az év minden szakában biztosan számíthatnánk. Hogy pedig ezt meghatározhatassuk, arra pontos tanulmányozás kívánatik.

A tiltó rendszer mellett kiépített csatornánál — egyes esetekben — magát a Tisza vízet is felhasználhatnánk öntözésre, sőt az alsó részen az ártéren létező mélyebb fekvésű felek feliszapolására is.

Miután a Tisza vízszine magasban áll, a csatorna víze pedig mélyen van, miként már megjegyeztük ezen helyzetet egészen a körülmények szabályoztak, ha csak azt mesterséges uton nem akarjuk létesíteni; mint a csatorna felsőbb részén öntözésre fel fogott összes vízmennyiségét egészen kiint hagyni stb. — felnyitjuk a kapukat hogy ebbe a Tisza vízt felvezessük, vagy helyesebben, nem zárjuk el a tiltó nyílásait, hogy ezen magas Tisza vízszin a csatornában is párhuzamosan emelkedjék. Ameddig ezen vízszin-nivea a földszin-nel felül emelkedik, azon ponttól lefelé az egész csatorna vonal hosszában öntözhetünk a Tisza vízelével, s az a mely felekhez vezetve, iszapolása folytán elő segítjük a fenék talaj emelkedését is.

Hogy ezen előnyöket a nyílt-csatorna rendszer mellett is el lehet érti, azon legkevésbé sem kételkedünk, de a kétrendszer közötti különbség felette lényeges leend akkor midőn a Tisza magas árvának biztos korlátozása kívánatik meg.

Az öntözés és iszapolásnak ezen módját alkalmazni lehetne még abban az esetben is, ha a nyírvíz-csatorna vízszine alatt is magassabban állana, azon különbséggel hogy a Tisza árja a nyírvizrel vegyülten folya ki, de mely így is előnyös lenne mivel a Tisza árja termékenyítő iszapiából bizonyos %-ot vinne magával.

(Folyt. köv.)

UJDONSÁGOK.

† Nyiregyháza város képviselőtételének folyó hó 17-edikén tartott gyűlésében, a kitűzött 7 tárgy közül, csakis az evang. egyház által az alapítványi tőke kamatábólán fölemelésérint benyújtott kérvényre tett jogigyi szakosztályi javaslat tárgyalatott. Hosszas meddő vita után abban történt megállapodás, hogy mielőtt ez ügyben végleges határozat hoznának hallgatassák meg a gazdasági és nevelésügyi szakosztály véleménye is. Ezután a gyűlés felbízta az október 21-ére halasztatott. Az okt. 21-iki gyűlés első tárgyaló a földosztás kérdése vétett fel. A gazdasági szakosztály azon javaslata, hogy a kiosztás alá eső földek $\frac{1}{2}$ része legelőül tartassék fenn, $\frac{1}{2}$ -része pedig szókás szerént osztassék ki, elfogadtatott s a legelő bér és kezelés iránti javaslat elkészítésével a szakosztály újból megbízatott. A honvédelmi ügy elhelyezése szükséges helyiségül, a képviselőt hajlandó a serházépület átadására, ha a bérletalányt s az átalakítási költségek 10%-ját a kormány megtéríti. E kérdés végrehajtásával a tanács bizatott meg. Scher Frigyes építkezési felügyelőnek, a kért 700 frt munka vezetéséi díj helyett 200 frt szavazatott. Hrabrám Márk kérelmével a rendes perura utasítatott. A városi körház ügyében tett azon javaslat, melyszerént az, mostani állapotában szegények házává, a szentmihályi utcában lévő katonai lakatya épület pedig városi körházá alakíttassék át, elvben elfogadtatott s a kivételi módokatok körüli javaslat megtevelével a tanács megbízatott.

Kiss Endre.

* A megyei kolera-árvák jávára, mára tervezett hangverseny, nyelvek és fülek csend figyelem,

térelég s mosolyogva válaszolt: „kérdejk meg e tárgyban pater Lotandót a fiatal káplánt.” A fedetlen kebeli megjelenés, tehát a régiebb kortól datálódik.

Miután a fej az arczczal együtt képezi legbecsebb testrésztünk, nagyon természetesen az ember erre főgondot fordít; szívünk lehet nyugtalan és dult, de fejünknek, firizurának rendben kell lennie, még pedig divatszertien; a divat, ez a szeszélyes, gyermek néha csigákba, fűrtekök, néha emeletrekesz ostva vagy bóbisszerűleg, máskor szővelézikilátan a la szénszerű parancsolja a hajrendezését. Es a szépmen könytelen(?) alvátyni magát e kis zsmarnoknak.

A fejre jön azután a kalap; először ott trónolt a fej tetőjén, majd lejjebb csakna a nyakig, azután a huzdotát ismét fel a homlok, többé hovatovább közelebb az orr felé, s midőn már mindenütt lejárt a fejét követezik, hogy az inas az illető után egy tálcán vige.

De csitt! ez nyílt hadüzénes a hölgyvilágnak; holott többé kevesebbé mi férfiak is alá vagyunk vetve a divat hatalmának.

A kalapok és kalapok, szabók még csak élik világotuk; de a gombkötőket megfogtató a divat, az ő napjuk leáldozott; a sok süjtások, gombok mint fölöslegessé már, a zsinóros nadragra hazafiak sora nemcsak hogy ritkul, de el is fogyott; a gombkötők pátronsai kezdenek immáron kivészni. Szegény hazánk! — Söhajjt fel egy-egy a modern világgal megismerhatóni nem tudó, — már a magyarnak nadragra sinés; az ő neve — kimondatahan; de meg nem szentségterés lenne-e nadragnak nevezni a — bugyogót?! Ez ősi magyar kifejezés „megnadragollak” örökre ki van törölve a nemzet szótárából s ezzel együtt a nadragiszj, e

Közreműködők hiányában bizonytalan időre elhalasztotta. Ha városunkban a művelt osztály a jótékonykodás miveltét körül igy jár el: bocsássanak meg, de ki kell mondaniuk, hogy így nem lehet a köznevelés előmozdítása. A művelt osztály nemesebbjei és jobbjai kénytelenek lesznek a polgári elem kezébe tenni le a köznevelés zászlóját.

(2) A n.-kálói alrealtanodát az illető tanügyi bizottság, mint a megyei bizottsági gyűlés rovatában is olvasható, — főreltanodává szándékozik emelni. Az idevonatkozó, emelkedett szellemben tartott emlékirat, a megyei bizottság által ajánlólag terjesztett fel a minisztertanács. Oly kevés hazánkban az iskola, hogy azok szaporodását, még a messze jövő kecsegtetése mellett is örövendésnek és üdvösnékné találjuk. Különök és vidékének tekintetben kifejtett lelkes buzgalomukhoz sok hazai városnak kövendő példát szolgálhat.

(4) László Józsefné magánnevelő tulajdonosnő lakását a nagy-orosi utcában fekvő „Marsalkó” féle ház udvari osztályába tette át. Mint halljuk, nevezett háztulajdonos udvarát díszkertet fogja átalakítani jövő tavasszal, ami a leánynevelőkre nézve igen előnyös leendő. Kívánja a nevezett nevelő tulajdonosnő tudatni a t. köz. közönséggel, hogy f. é. nov. 1-sőjétől kezdve intézetét zongorával és varró géppel is ellátja. E két fontos ismeretig is tehát teljes kényelemmel sajátítható el a nevelés terméiben.

(8) Tiszt. Farkabi József újonnan megválasztott ev. lelkész urnak mához egyhátról lesz ünneplés beiktatása az ág. templomban.

(4) Lukács Ödön ref. lelkész barátunk, hála az isteni gondviselésnek, az orvosi tanácsnak s a furdói idősök kedvező voltának, határozottan javuló egészségben tért meg körünkbe. Ha a levegő még meg nem hűl: a hidegviziggy teljes diadalalag hagyta volna el az aleopathik által nem igen ajánlt gyógyfurdót. Tudatjuk egyszerűsággal olvasóinkkal, hogy a hely. hitv. szempontú isteni tiszteletnek mai naptól kezdve az ev. templomban a szokott mód szerént ismét megkezdettek.

(k) Lukács Ödönnek tavaly megjelent „kisebb versei” folytonosan kaphatók Illincz Gyula könyvkereskedésében szállított áron.

(P-r.) A nyiregyházi ág. ev. egyház-tanács, f. é. októberhő 13-én tartott gyűlésen, az elváozott Flentisz Endre tanító helyére Kuzmányi György sziráki tanítót, Sofarozsok helyére pedig Gdovin Endre volt helybéli másodorgonistát választotta meg ideiglenes minőségben. Feltűnő, hogy a 10 pályázó egyén közül, egy sem részesült, kedvező ajánlatok folytán, az egyház-tanács előtt különös pártfogásban, hihetőleg azért; mivel mainapság, lakbér illetőség mellett is 500 ft. nettó tartás tanítói hivatalra ismert, képzett egyén nem fergetse előnyösnek pályázni, miből önként következik, hogy az ily javadalmakra, nem is igen lehet tanítót válogatni.

(r.) A helybéli ipar- és kereskedelmi-bank igazgatósága felhívatik, miszerént nyilatkozók aziránt, hogy miért nem tartotta meg, az e folyó évi januárhő 29-edikére hirdettet közgyűlést. Egy részvényes.

(D) A bűdszent-mihályi országos vásár, a szentén októberhő 20-án tartatott nyiregyházi vásár miatt, f. é. novemberhő 3-adikára tetettet át.

(B-y) Kifünő burkolathoz való köröl értesítenek benünket, melyből a már megtörtént próbálatkás után, Miskolczvárosa is tett megrendelést. E kifünő köveket Komáromy Ferencz tokaji birtokos bányája szolgáltatja.

KÖZGAZDASÁGI ROVAT.

Felhívás hazánk hölgyeire s a t. közönséghez*)

Az országos nőiparegylet feladatai egyikének megvalósítását akarja a napokban megkezdésére. E műve egy mintaszéri nőipartanoda felállítására lenne.

Az intézet tantervét már benyújtottuk a minisztertanács s minden előleges intézkedést megtettünk annak megvalósítására.

Az egylet tagjainak nagy része alapítványát s a jövő évi taglaját s a több ezer forintnyi tőkét igénylő tanoda felszerelésére átengedni, smagánosok is hajlandóknak n ylatkoztak áldozatokat hozni e célra.

Nem habozunk ezért, nyilvánosan felhívni minden honfit s honleányt, hogy ügyünket anyagilag és szellemileg előmozdítani egyikezzenek. Ez úgy nem egyseké, hanem az egész nemzeté.

Még mielőtt a tanoda megnyitásának határidejét biztosan kijelölhetjük volna, közel száz nő jelentkezett nálunk, hogy magukat e tanoda növendékei közé beírassák. E száz nő magukra hagyatott, anyagilag kenyérkeresetre kényszerített nők köréből való, s tízenegyezer ilyen nő van e honban, akik övegyen vagy árván önkézü munkájára vannak utalva. E nőket hasztalan igyekszik az áldozatkészség és ember szeretet fantartani; erőlen az ily nagyszámmal szemközt; nem koldusbotot, nem kegyelemkenyeret, de eszöket kell nekik adunk: hogy önmaguk, saját kezű munkájá által biztosítsák létüket s szerezzék viszáza az otthont, amit elődeik hibája, vagy a kéréletetlen sors elrabolt tőlük.

A korszellem dicsőségesen küzd az előítélettel; ma már szabad a nőnek is dolgozni önmagáért. E korszellem segítjük mi elő s reményünk van, hogy nemcsak szabad lesz előttük a tér, de dicsőség is vár azokra, akik eddig még járattal ösvényre lépnek.

Ezen nagy elvet, a nők munkaképességét akarja kivívni a mi ipartanodánk, s e nagy eiv, kell-e ismételnünk? nemcsak a mi egyletünk elve, de a legnemesebb erkölcsi törvény követelménye.

Teljes bizalommal hívjuk fel azért, e haza minden áldozatkész fiát és leányát, hogy ezen maga nemében első és mindenetre hiányt pótló intézet részére, bármily csekély összeget adományozni s azt egyletünk elnöke Kühnel Ignácéhoz (Budapest Sándorutca 10 sz.) minelőbb beküldeni sziveskedjenek.

Ezen tanoda mielőbb megnyitása nemcsak egyes szegény nők érdekében áll, hanem, mint mi önérettel hisszük, művelődéstörténelmükben nem jelentéktelen tényező leendő.

Kelt az országos nőiparegylet választmánya 1873. október 10-én tartott ülésének határozata folytán az egylet nevében: G. Szapáry Gyuláné, védnökknő. Kühnel Ignácznő elnök. Börke Gyuláné, Szegly Mórné, al-elnökök. Molnár Aladár, Várady Gábor, másodelnökök György Aladár jegyző.

*) Ajánljuk e felhívást megnyék művelt hölgyei és férfai meleg részvétele. Szerk.

Üzleti értesítés.

A nyiregyházi terménycarnoknál okt. hő 25-én bejegyzett terményárak.

Piaczi ár		Kereskedési ár	
	100 köbölköszdre		100 köbölköszdre
Rozs 00-00 fontos	4.00-4.50		
78-80 "	0.00-0.00		4.75-4.90
79-80 "			
Buza	0.00-0.00	vámmiáza szer.	6.50-7.00
Arpa	2.20-2.40		
Zab	1.40-1.45		
Tengeri	2.40-2.40	új termés,	
Köles	3.25-3.50		
Bab, tisztá fehér	3.75-4.00		
Képosztárepész	0.00-0.00		0.00-0.00
Lenmag	0.00-0.00		
Gomborka	0.00-0.00		
Kendermag	0.00-0.00		
Nak	0.00-0.00		
Napraforgóaj			00.00-00.00
Szész 30 fokú magy. itcze	28		27

Felelős szerkesztő: **K. Kmety István.**

Nyilttér.*)

A nyiregyházi a. k. adóhivatalnál van egy Sziget nevű hivatalnok, aki annyira nélkülözi a műveltséget, hogy nem átálja az előtte megjelenő nők irányába is az illem korlátait áthágni. Közelebb a legdurvább kocsishoz sem illő kifejezéssel illetett engem ez ur csak azért, mert kissé hangosabb szóval védelmeztem igazamat, mint aminő az ő füleinek tetszett. A többi közt azt mondá, hogy „talán most száltam le a hordórl”. Használhat-e közlástviselő ily kifejezést különösen durva megtámadó hangon nők irányában, hivatalos szójában, és foglalkozásában? ítéle meg a közönség.

Brassay Jánosné.

*) Az e rovatban közöltékkért nem vállal felelőséget a Szerk.

HIRDETÉSEK.

205. szhoz.

(3-1)

Hirdetmény.

A 'sóvári nagytekinetű m. k. jószág-igazgatóságnak 1873. október 12-én kelt 3400. számú rendelete folytán, a tokaji hid-és utvámszedési jog a vámpénztárnoki lakással együtt folyó évi októberhő 29-kén délelőtt 10 órakor kezdődő nyilvános 3-ik árverésen 1873. november 1-től három évre haszonbérbe fog adatni.

Szabályszerűen kiállított írásbeli zárt ajánlatok a szóbeli árverés meg kezdéseig elfogadhatnak.

A bérleti feltételek a hivatalos órákban alulírt hivatalnál olvashatók. Tokaj, 1873. októberhő 14-én.

M. k. urad. gazd. hivatal.

HIRDETÉSEK.

Hirdetmény.

A magyar éjszakkéleti vasut nyiregyháza-ungvári vonalának kiépítéséből felmaradt különféle szerszámok, fa, vas, kő, téglá s a többi anyagmenniek szabadkézből, de kézzépz fizetés mellett el fognak adatni.

Ezen eladás hetenként a szerdai, és szombati napokon reggeli 9 órától kezdve délutáni 1 óráig, kiint a vasut melletti temető szomszédságában lévő raktári főhelyen; más napokon pedig bennt Nyiregyháza a vasutársulat irodájában, mely Orosz Ferencz ügyvéd ur házánál a görög catholikus paplakkal átellenben van, fog történni, hol is a venni szándékozők t. Quirini Gusztáv osztálymérnök urnál jelentsék magukat, ki is mindenekről bővebb felvilágosítást nyujtand.

Kelt Nyiregyháza, 1873. okt. 10-én.

A felek megbizottjai.

Egy jónevelésű fiatal leány, aki a háztartásban s mindenféle női munkában kellő jártással bir, alkalmazást keres valamely uri háznál mint kisdönő, vagy házfelügyelőnő. Értekezhetni a „Szabolcs” szerkesztőjénél. (3-3)

Szatmári kereskedelmi és iparbank.

Alulírt igazgató tanács a satmári kereskedelmi és iparbank részvényesit f. évi novemberhő 23-án d. e. 9 órakor az intézet helyiségeiben Keresztes András 23. szám alatti házában tartandó rendkívüli közgyűlésre ezenel tisztelettel meghívja.

E közgyűlés tárgyai:

- 1-ör. A számvizsgáló bizottság kiegészítése.
- 2-ör. Az alapszabályok némely szakaszainak szükségessé vált módosítása.
- 3-ör. Az igazgató tanács kiegészítése iránti intézkedés.

A részvényesek figyelmebe hozatik, hogy azon részvényesek, akik meghatalmazottak által kívánják magukat a közgyűlésen képviseltetni, a meghatalmazottaknak megbízó leveleit a gyűlés megkezdése előtt az ügyvezetőségéniel tartoznak bemutatni. Szatmár, 1873. október 15.

(0-1) **Az igazgató tanács.**

Nyiregyháza, 1873. Nyomatott Dobay Sándornál.

(3-2) Eladó házak.
A nagydebreczeni-utcában 1529. és 1530. sz. alatti házak, kedvező föltételek mellett, szabadkézből eladók. Értekezhetni a csillag-utcában 1425. szám alatti háznál.

Eljen a haladás!!

Megöli a jobb találmány a rosszat. Egy új felfedezés által sikerült a petroleum, által történt sok és borzagtól szenvedéscsökkentést elhárítani, a légszékkel lámpákkal. Egy láng vetekezik 12 mily gyertyával és órákint fél krba kerül csak. — Ajánlok ennek beszerzését minden családnak, vendéglőbe, kaszinóba, hivatalokba, árttermekbe, iskolákba, műhelyekbe és minden nyilvános helyre, városokba” utcai világításra; üzletben erre bármínő megrendelést elfogadok, ahol mintak, az ár megtudhatók, s egyuttal meggyőződhetik mindenki ezen nevezetes találmány nagyszerűségén, mert üzletben egy példány használatban van, elony nélkül rendelémny nem fogantatott.

Soltész, Diecz, Greilig és Tester uraknál szintén ily lámpák alkalmazvák.

A gaz - anyag fontozmára nálam leendő kapható

Itj. Maurer Károly
a légszék - lámpák szállítója
Nyiregyháza.

Eljen a haladás!!

A petroleum veszélyes, el vele!!!
Légszék-lámpák minden háznál!!!